

## **Kerkdienst Kloosterkerk 6 oktober 2024, voorganger ds. Juup van Werkhoven-Romeijn**

### **Inleiding op de dienst**

Vandaag is het Israël zondag.

Een zondag waarop we in de kerk stil staan bij de relatie met Israël.

Die zondag is altijd begin oktober, rond de tijd dat de synagoge, de grote feesten viert.

Joods nieuw jaar, Rosh Hasjana, afgelopen week. Grote verzoendag, Jom Kippoer volgende week.

Die relatie met Israël wordt in artikel 1 van de kerkorde benoemd:

*De kerk is geroepen gestalte te geven aan haar onopgeefbare verbondenheid met het volk Israël.*

Morgen is het een jaar geleden dat Hamas Israël aanviel, terreur zaaide en zo een tegenaanval van Israël, een oorlog, in gang zette.

Een jaar vol afschuwelijk oorlogshandelingen, verwoestingen in Gaza en nu ook in Libanon en het risico op een veel groter oorlog in de regio. We houden ons hart vast.

De relatie met Israël ligt heel gevoelig, binnen en buiten de kerk. Roept ook vragen op.

Want wat bedoel je als je Israël zegt? Het Joodse volk? De staat Israël? Het land?

(Israël betekent hij die worstelt met God....)

De verbondenheid die we voelen met Israël, het Jodendom, de synagoge heeft in elk geval te maken met dat boek waaruit we samen lezen. Waarin wij Gods stem, Gods woord proberen te ontwaren.

De dankbaarheid om dat woord van God, de dankbaarheid om de Tora wordt bezongen in Psalm 119 en vandaar dat we daarmee deze dienst openen.

We volgen vanmorgen grotendeels het leesrooster.

De eerste lezing is psalm 8, waarin de verwondering centraal staat. Verwondering over de grootsheid van de schepping. En tegelijkertijd besef van onze kleinheid.

Verwondering zoals een kind zich kan verwonderen.

Ook in de evangelielezing staan kinderen centraal.

Kind als beeld van de toekomst. Van die nieuwe wereld van God. Maar dat roept ook vragen op.

Denk aan de kinderen in oorlogsgebieden. Wat voor toekomst hebben zij?

## **Het kind**

Ons is geen toekomst en geen keus gelaten:  
wij moeten voort, verward en hulpeloos,  
in een cultuur van films en radio's  
en soms, wat over het verleden praten.

Niemand ontkomt er aan... alleen het kind  
is nog hetzelfde als voor duizend jaren.  
Nieuw en verwonderd ligt het rond te staren  
alsof de wereld pas vandaag begint.

O makker in ditzelfde grauwe getij,  
nog altijd komt het kind tot jou en mij.  
Nog altijd kan de wereld nieuw beginnen

in ieder kind kan het opnieuw beginnen.  
Zolang God kinderen in ons midden zendt,  
heeft hij zich nog niet van ons afgewend.

*Muus Jacobse*

Gemeente, lieve mensen,  
Muus Jacobse schreef het Gedicht 'Het kind' in 1934. In een grauw getij.  
5 jaar nadat de beurs in 1929 was ingestort. Crisistijd.  
En in Duitsland was Hitler net aan de macht gekomen.  
De tijden zouden nog grauwer worden.  
Maar het is alsof hij ons **nu** aanspreekt:  
*O makker in ditzelfde grauw getij.*  
Jacobse begint zijn gedicht cynisch:  
*Ons is geen toekomst en geen keus gelaten*

Het klinkt machteloos en zo voelt het voor mij nu ook vaak als ik het nieuws volg.  
De ontwikkelingen in de wereld, ook in ons eigen land.  
De tijdgeest, machten en krachten in de samenleving.  
Oorlogen. Klimaatverandering.  
Wat voor invloed heb ik, hebben wij nu helemaal?  
Is er wel toekomst. Hebben wij een keus? Wat maakt het eigenlijk allemaal uit.  
*Wij moeten voort, verward en hulpeloos.*

Wij moeten voort? Betekent dat we ons moeten aanpassen aan dit grauwe getij?  
Hebben wij echt geen keus? Wat voor hoop is er dan nog?

Maar dan richt de dichter onze blik op een kind.  
Een pasgeboren kind. Als bron van hoop.  
*Nog altijd komt het kind tot jou en mij.*  
*Nog altijd kan de wereld nieuw beginnen*

Nog altijd kom het kind tot jou en mij.  
Dat kind, daar herkennen we het kind van Bethlehem in.  
En dat maakt dit gedicht ook tot een Adventsgedicht, een Kerstgedicht.  
Maar het gaat in het gedicht niet alleen om het Kerstkind.  
Elk kind is een nieuw begin. Een nieuwe schepping.  
Ik denk dat veel ouders dat ook zo ervaren.

*Nog altijd kan de wereld nieuw beginnen,*  
*In ieder kind kan het opnieuw beginnen.*  
*Zolang God kinderen in ons midden zendt,*  
*heeft hij zich nog niet van ons afgewend.*

De geschiedenis is niet iets dat onafwendbaar voortrolt.  
Niet 'het moest zo zijn'. Wij mensen zijn geschapen met een verantwoordelijkheid.  
Een enorme verantwoordelijkheid.  
Er is ons **wel** een toekomst en een keus gelaten!

Augustinus, Bisschop van Hippo schreef in het grauw getij van zijn tijd in een preek:  
*'En dan zegt u de tijden zijn zo moeilijk, de tijden zijn zo zwaar.*  
*De tijden zijn zo ellendig.*  
*Leeft u maar goed en als u goed leeft verandert u de tijden wel!'*

Het is er allebei. Het grauw getij en telkens een nieuw begin, de hoop. Ons is wel toekomst en hoop gelaten!  
En die hoop, dat nieuwe begin is als een pasgeboren kind.  
*Nieuw en verwonderd ligt het rond te staren*  
*alsof de wereld pas vandaag begint.*

Verwonderd. Die verwondering klinkt ook in Psalm 8. Verwondering over de schepping.

Over de nietigheid van de mens.

Onze plaats in de schepping.

*Zie ik de hemel, het werk van uw vingers,  
de maan en de sterren door u daar bevestigd,  
wat is dan de sterveling dat u aan hem denkt,  
het mensenkind dat u naar hem omziet?*

Op een mooie heldere avond, ergens waar het heel donker is, geen lichtvervuiling, verschijnen er een voor een sterren aan de hemel. De melkweg. Alles fonkelt.

Je voelt je zo klein.

Je voelt iets van de grootsheid van de schepping, van de schepper, van God?

Maar het kan ook op andere momenten. In de bergen. Aan zee.

Op een mooie herfstdag als het licht alles transparant lijkt te maken.

Ontzagwekkend:

*Heer onze Heer,*

*Hoe machtig is uw naam op heel de aarde.*

*U die aan de hemel uw luister toont!*

Zo'n ervaring roept existentiële vragen op.

Wie ben ik? Wat doe ik hier?

Wat is de sterveling dat u aan hem denkt. Het mensenkind dat u naar hem omziet?

Als ik naar de hemel kijk dan roept dat verwondering en geloof, ontzag.

Je voelt je heel nietig. Wat is de mens?

Maar als ik naar de wereld kijk dan vraag ik me af: wie ben jij dan God?

Waar ben jij in alle ellende en alle onmacht van onze wereld?

Ben je er eigenlijk wel?

De psalm zingt van God die aan ons denkt en naar ons omziet. Maar waaraan merk ik dat?

*Heer onze Heer,*

*Hoe machtig is uw naam op heel de aarde?*

Wij zouden misschien graag geloven in een almachtige God die vanuit de hemel de regie voert op aarde.

Lange tijd hebben we ook in die God geloofd. En velen hebben zich teleurgesteld afgewend.

Maar dat is denk ik niet het geloof van de Bijbel.

Niet het geloof van Psalm 8.

Niet de GóD van Psalm 8.

Want daarin lees ik:

*met de stemmen van kinderen en zuigelingen*

*bouwt u een macht op tegen uw vijanden*

*om hun wraak en verzet te breken.*

Wat voor macht is dat?

God bouwt een macht met het meest broze, kwetsbare wat er maar is: kinderen en zuigelingen.

Kwetsbaarheid als wapen. Het is de volstreekte omdraaiing waar het in de Bijbel steeds over gaat.

God heeft een voorliefde voor wat kwetsbaar en onmondig is.

Dat is het tegendraadse evangelie van het koninkrijk.

Ook in ons evangeliieverhaal van vanmorgen staan kinderen, staat wat kwetsbaar is centraal.

*De mensen proberen kinderen bij Jezus te brengen om ze door hem te laten aanraken,*

*maar de leerlingen berispen hen.*

Ze sturen hen weg. Ze zijn net gewikkeld in een serieus gesprek, een theologisch gesprek.

Dat gesprek gaat over echtscheiding, over de vraag wanneer je wel of niet uit elkaar mag gaan als het niet lukt in je relatie. Spannend, want we weten wel dat relaties, dat huwelijken mis kunnen lopen, maar we weten ook dat kinderen een stabiele veilige gezinssituatie nodig hebben...

Als ordebewaarders zorgen die leerlingen ervoor dat de ouders met hun kinderen op afstand blijven. Maar dan grijpt Jezus in. Hij windt zich erover op, hij neemt het hen zeer kwalijk. Waarom wordt hij nu zo boos?

Dat is denk ik omdat het hier om de kern van het evangelie gaat.

*'Laat de kinderen bij me komen, houd ze niet tegen,  
want het koninkrijk van God behoort toe aan wie is zoals zij.'*

En dan neemt hij de kinderen in zijn armen en zegent hen door hun de handen op te leggen.

Het is een prachtige tekst die we graag bij doopdiensten lezen.

Waarmee we kinderen welkom heten in de kerk.

Maar Jezus gebruikt het incident vooral als opmaat om de kern van zijn evangelie uit te leggen.

*Ik verzeker jullie: wie niet als een kind het koninkrijk van God ontvangt,  
zal er zeker niet binnegaan.*

Als een kind.

Het gaat dan niet om een kinderlijk geloof waarbij je alles wat in de Bijbel staat letterlijk moet nemen, maar het gaat om de openheid, de ontvankelijkheid, het besef van afhankelijkheid en kwetsbaarheid, het vertrouwen van een kind.

Volstreekte afhankelijkheid. We hebben niet alles in de hand. Veel niet zelfs.

Wij denken graag dat we onafhankelijk zijn.

En dat hoor je mensen zeggen als ze ouder worden.

Dat ze absoluut niet afhankelijk willen worden. Maar uiteindelijk zijn we dat wel.

Als je ouder wordt.

Als je ziek wordt.

Een echtscheiding.

Ontslag.

En als we wat verder kijken. Klimaatverandering? Oorlogen?

Hoe kwetsbaar zijn we niet.

Afhankelijk van elkaar.

In onze kwetsbaarheid en afhankelijkheid ligt kennelijk het geheim van het koninkrijk.

Juist het besef dat we het leven niet in de hand hebben brengt ons op het spoor van God.

De toekomst van God kunnen we alleen ontvangen als een kind.

Een kind dat betekent een nieuw begin.

Op dat nieuwe begin zijn we tekens weer aangewezen.

Een kind, het kind van Bethlehem wijst ons de weg.

Het is de bedoeling dat we een beetje op dat kind gaan lijken.

Eeuwenlang hebben mensen zich door zijn boodschap, door zijn licht laten inspireren.

Vrede, naastenliefde, rechtvaardigheid, eerlijkheid.

Hebben ze, we zijn wonderbare raad proberen op te volgen.

Niet heersen maar dienen....

Heb je naaste lief...

Zo werden zij zelf, wij zelf een licht in de duisternis.

Ik las ergens dat licht zichtbaar gemaakte liefde is.

Lichtpuntjes.

Om ze te zien moet je wel met andere ogen kijken.

Zoals in dat mooie lied van Oosterhuis.

*Wek mijn zachtheid weer*

*Geef mij terug de ogen van een kind*

*Dat ik zie wat is.  
En mij toevertrouw.  
En het licht niet haat.*

Lichtpuntjes. Je ziet ze overal om je heen.  
Mensen die belangeloos zich voor elkaar inzetten.  
Artsen die hun leven wagen door ver weg mensen bij te staan.  
Rechters die recht spreken.  
Mensen die paraat zijn als er een ramp gebeurt.  
Mensen die zich inzetten voor een rechtvaardige samenleving die opkomen voor asielzoekers en vluchtelingen.  
Die zich inzetten voor de vrede.  
Maar ook heel dichtbij. Leraren, ouders...

*nog altijd komt het kind tot jou en mij.  
Nog altijd kan de wereld nieuw beginnen  
in ieder mensenkind kan het opnieuw beginnen.*

Amen

*Inspiratie voor deze preek: o.a. Een Essay van Herman Paul in Kerk en Theologie 65 (2014), lied 818 Niet is het laatste woord gesproken*